

**НОВЕЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕДУРИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ  
ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ (ПЕРЕРАХУНОК) ПЕНСІЙ КОЛИШНІМ  
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ  
ВІДПОВІДНО ДО ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ  
УКРАЇНИ ВІД 14.07.2025 № 821**

**Циндра Роман Андрійович**

*адвокат, аспірант кафедри публічного та приватного права,  
Університет митної справи та фінансів  
м. Дніпро, Україна*

Однією із найбільш поширених категорій пенсійних справ, що розглядаються адміністративними судами України, є справи щодо перерахунку пенсій за вислугу років, призначених колишнім військовослужбовцям відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб». У 2017 році органи Пенсійного фонду України виступили відповідачем або третьою особою в 4950 розглянутих судами першої інстанції адміністративних справах про призначення (перерахунок) і виплату пенсій військовослужбовцям. У 2022–2024 роках таких адміністративних справ було уже 100 – 170 тисяч на рік [1, с. 2].

Стрімке зростання кількості судових рішень про призначення (перерахунок) пенсій колишнім військовослужбовцям та іншим категоріям пенсіонерів призвело до накопичення заборгованості з виплати нарахованих пенсій. У квітні 2025 року така заборгованість досягла розміру 81,1 млрд грн. [1, с. 2] Оскільки у 2020–2024 роках на погашення відповідної заборгованості з Державного бюджету України виділялося 0,2–0,5 млрд грн. на рік [2, с. 2–3], за умови збереження існуючих тенденцій питання одержання нарахованих коштів для більшості пенсіонерів виглядає безперспективним.

Нааявним у адвоката як представника позивача інструментарієм не забезпечено ефективного захисту майнових прав осіб, що одержують пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб». Ані встановлення судом способу і порядку виконання рішень, ані вчинення виконавчих дій, ані ініціювання притягнення до юридичної відповідальності посадових осіб пенсійних органів не в змозі забезпечити реальне виконання судового рішення про виплату бюджетних коштів за відсутності таких коштів.

Очевидно, що обставини воєнного стану значно ускладнили соціальне підґрунтя ситуації, яка почала складатися задовго до 2022 року. З однієї сторони, в умовах повномасштабних бойових дій забезпечення обороноздатності держави є абсолютним пріоритетом державного фінансування. З іншої – невиконання сотень тисяч судових рішень на користь колишніх військовослужбовців зумовлює невпевність сьогоднішніх захисників і захисниць у декларованих соціальних гарантіях, деморалізуючи і породжуючи відповідне зростання соціальної напруги.

На тлі зазначених обставин 14 липня 2025 року Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову № 821, якою затверджено Порядок здійснення з бюджету Пенсійного фонду України видатків на виплату пенсій (щомісячного довічного грошового утримання суддям у відставці), призначених (перерахованих) на виконання судових рішень, надалі за текстом – Порядок [3]. Символічно, що Порядок було затверджено рівно через чотири роки після встановлення Кабінетом Міністрів України щомісячної доплати до пенсій колишнім військовослужбовцям в розмірі 2000,00 грн. [4], яка одночасно і збільшила розмір відповідних пенсій, і породила нову хвилю судових рішень (впорядкувати виплати за якими в значній мірі і покликане затвердження Порядку).

Перше, що звертає на себе увагу в тексті постанови Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 821, – те, що вона не передбачає негайного включення Порядку до адміністративно-правового механізму судового захисту пенсійних прав колишніх військовослужбовців. Пенсійному фонду України надано вказівку до 01 вересня 2025 року доопрацювати власні інформаційні системи, і лише після цього передбачено здійснення видатків на виплату перерахованих пенсій за рішеннями суду, які набрали законної сили після набрання чинності цією постановою (пункти 2, 3 постанови).

Друга обставина, яку неможливо оминати увагою, – це непоширення дії Порядку на виплату перерахованих пенсій за рішеннями суду, що набрали законної сили до набрання чинності цим Порядком, та низку інших судових рішень (абзац другий пункту 1 Порядку здійснення видатків). Отже, Порядок мве досить обмежену темпоральну дію, а його затвердження жодним чином не вплине на стан погашення багатомільярдної заборгованості з пенсійних виплат, сформовану до 17 липня поточного року.

Впроваджуваний Порядком механізм передбачає щомісячну виплату нарахованих на виконання судових рішень сум пенсій особам, яких включено до відповідного переліку (пункт 5 Порядку).

Пунктом 7 Порядку передбачено наступне: «Виплата пенсій (щомісячного довічного грошового утримання суддям у відставці) проводиться в сумі, що визначається пропорційно виділенням на зазначені цілі бюджетним асигнуванням відповідно до розпису державного бюджету/помісячного розпису доходів і видатків бюджету Пенсійного фонду України, які передбачені бюджетом Пенсійного фонду України на відповідний рік, але не більший від належної до виплати суми, що обліковується в переліку». Таке формулювання залишає місце певній невизначеності. Із тексту Порядку нам незрозуміло, за яким принципом буде визначатися пропорційність сум пенсійних виплат: виходячи із сум заборгованості або кількості одержувачів. Простіше кажучи, чи означає дане формулювання, що особа – бенефіціар визнаної державою заборгованості у 200,00 тис. грн. буде одержувати щомісяця удвічі більше, аніж особа, якій держава завинила за судовим рішенням усього 100,00 тис. грн.? Або ж взагалі мається на увазі, що виплати будуть проводитися в звичайному порядку черговості, але щомісяця по 1/12 відповідних річних асигнувань, а не раз на рік? На даний час, до формування відповідної правозастосовчої практики, визначити це не вбачається можливим.

Також необхідно зазначити, що з урахуванням численності судових рішень на користь пенсіонерів остаточний розмір щомісячних виплат буде достатньо незначний. Для ілюстрування нашої думки змодельюємо ситуацію, за якої Порядок дійв би із 01 січня 2023 року, а усі виділені на погашення заборгованості з пенсійних виплат кошти державного бюджету направлялися би виключно на виконання судових рішень на користь військових пенсіонерів (без урахування інших категорій осіб, що одержують пенсійні виплати). За таких обставин у лютому 2024 року одержувач пенсії за кожним із 170 409 судових рішень отримав би на погашення відповідних заборгованостей (за рівності розміру виплат кожному одержувачеві) не більше наступної суми:

$$500\,000\,000,00 \text{ грн.} / 170\,409 \text{ ріш.} / 12 \text{ міс.} = 244,51 \text{ грн.}$$

Звичайно, що наш розрахунок ґрунтується на низці умовних допущень і не претендує на абсолютну точність, однак, на нашу думку, порядок сум ілюструється ним досить наочно.

Підсумовуючи викладене, можемо констатувати наступне. Хоча затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 821 Порядок і запроваджує низку обнадійливих новел до механізму здійснення пенсійних виплат на виконання судових рішень, за умов збереження неспівмірності державного фінансування відповідних видатків він не спроможний вирішити комплексну проблему неможливості оперативного поновлення пенсійних прав колишніх

військовослужбовців. Подальша оцінка ефективності Порядку може бути надана після початку його практичної реалізації.

### **Література**

1. Лист Пенсійного фонду України від 04.06.2025 № 2800-030203-8/36742. 2025. 2 с.

2. Лист Пенсійного фонду України від 03.02.2025 № 2800-030201-8/7235. 2025. 3 с.

3. Про затвердження Порядку здійснення з бюджету Пенсійного фонду України видатків на виплату пенсій (щомісячного довічного грошового утримання суддям у відставці), призначених (перерахованих) на виконання судових рішень: постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 821. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.08.2025).

4. Про додатковий соціальний захист окремих категорій осіб: постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2021 № 713. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/713-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.08.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-533-7-22>

## **АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ НОТАРІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

**Шиманський Євген Іванович**

*аспірант,*

*Харківський національний університет внутрішніх справ*

*м. Харків, Україна*

Нотаріальне законодавство України відіграє ключову роль у забезпеченні законності та правової визначеності в приватноправових відносинах. Від належного застосування норм, що регулюють діяльність нотаріусів, залежить ефективність захисту майнових і особистих немайнових прав громадян, суб'єктів господарювання, а також стабільність цивільного обороту. У цьому контексті аналіз практики застосування нотаріального законодавства є необхідною умовою для вдосконалення правозастосовної діяльності, виявлення